

Vispārīgi jautājumi par vakcīnām

Publicēts: 23.12.2020.

Atjaunināts: 13.04.2021.

Šeit atradīsi atbildes uz jautājumiem par vakcīnām pret Covid-19 un vakcināciju Latvijā. Neatradi savu jautājumu? Raksti uz covidjautajumi@spkc.gov.lv E-pasts paredzēts iedzīvotāju jautājumu iesūtīšanai! Ņem vērā - atbildēsim uz jautājumiem, kas uzdoti pieklājīgi un ar cieņu pret tās saņēmēju.

Kur ir pierādījumi vakcīnu jēgai? ▼

Vakcīnas aizsargā cilvēkus no nopietnām un dzīvībai bīstamām infekcijas slimībām. Piemēram, no gripas, difterijas, stingumkrampjiem, garā klepus, masalām, meningokoka infekcijas, invazīvā pneimokoka infekcijas un poliomiēlīta.

Katru gadu vakcinācija palīdz 2,7 miljoniem cilvēku visā pasaulē nesaslimt ar masalām, vienam miljoniem – nesaslimt ar garo klepu un diviem miljoniem bērnu – negūt stingumkrampjus.

Pirms dažiem desmitiem gadu daudzi cilvēki nomira no slimībām, kuras tagad var novērst ar vakcināciju. Cilvēki biežāk cieta arī no šo slimību izraisītajām komplikācijām, piemēram, no akluma, ko izraisa masalas. Savukārt bērni, kuru mātes grūtniecības laikā slimoja ar masaliņām, dzima ar dzirdes traucējumiem (zudumu), kataraktu vai vēlāk saskārās ar apgrūtinātu mācīšanās procesu. Poliomiēlīts bija galvenais nāves, paralīzes un neatgriezeniskas invaliditātes cēlonis Eiropā un citos reģionos.

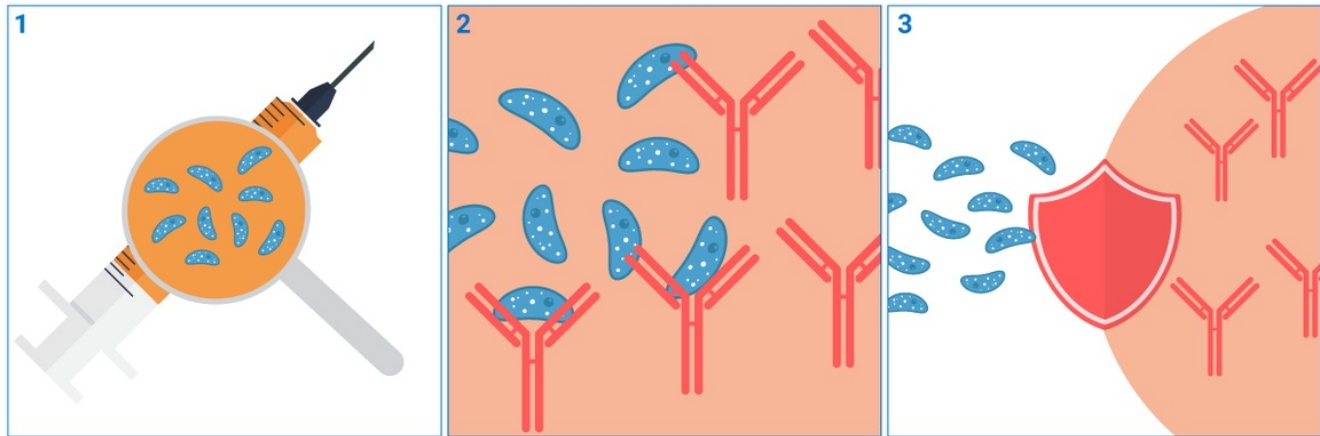
Vakcinācija palīdz novērst slimības izplatīšanos sabiedrībā. Ja liela daļa iedzīvotāju ir vakcinēti, infekcijas slimības nevar viegli izplatīties. To dēvē par kolektīvo imunitāti. Vakcinācija var novērst slimības vai ievērojami samazināt jaunu inficēšanās gadījumu skaitu.

Pateicoties vakcinācijai, bakas tagad ir izskaustas visā pasaulē, poliomiēlīta pārnese ir beigusies pasaules lielākajā daļā, tostarp Eiropā.

Vakcinācija ir labākais veids, kā iegūt imunitāti pret slimībām, salīdzinājumā ar imunitāti, kas iegūta, saslimstot ar šo slimību. Vakcinācija neļauj cilvēkiem iegūt slimības simptomus, kas var būt smagi. Atšķirībā no citām zālēm, vakcīnas ir vienīgās, kas nevis ārstē saslimšanu, bet samazina iespējas saslimt ar noteiktām infekciju slimībām.

Vakcīnas satur vielas jeb aģentus, kas nodrošina organisma imunitātes viedošanos. Ir dažādu veidu vakcīnas. Dažas vakcīnas satur novājinātu vai nonāvētu konkrētu vīrusu, baktēriju vai to daļas. Citas vakcīnas satur ziņnesi (tas nozīmē, ka tā ir tikai informācija par vīrusu, nevis pats vīruss, tādēļ tas nevar izraisīt slimību vai to pastiprināt, ja cilvēks ar to jau slimo). Kad cilvēkam ievada vakcīnu, tad organisma imūnsistēma izstrādā antivielas. Kad cilvēks saskaras ar īstu infekciozu vīrusu vai baktēriju, viņa imūnsistēma to atceras. Tā aktivizē jau radušās konkrētās antivielas, nonāvē vīrusu vai baktēriju un cilvēks nesaslimst.

Imunitāte parasti saglabājas gadiem un reizēm pat mūža garumā. Saglabāšanās ilgums ir atkarīgs no slimības un vakcīnas.

1. Antigēns 2. Antivielas 3. Imūnreakcija

Vakcinējoties iegūtā imunitāte aizsargā ne tikai vakcinēto cilvēku, bet arī iedzīvotāju vidū esošos nevakcinētos cilvēkus, piemēram, zīdaiņus, kuri vakcinācijai ir pārāk jauni. Šī "[kolektīvā imunitāte](#)" darbojas tikai tad, ja ir vakcinēti pietiekami daudz cilvēku.

Turpretī cilvēks, kurš iegūst imunitāti slimojot, var pakļaut slimībai citus nevakcinētus cilvēkus. Šādam cilvēkam pastāv arī komplikāciju risks.

Ar Pfizer-BioNTech vakcīnu vakcinēties drīkst no 16 gadu vecuma, savukārt ar Moderna un Vaxzevria vakcīnām – no 18 gadu vecuma.

Tas ir tāpēc, ka Pfizer-BioNTech vakcīnas pētījumos piedalījās cilvēki no 16 gadu vecuma, bet Moderna un Vaxzevria pētījumos – no 18 gadu vecuma.

Visām zālēm, tostarp vakcīnām, var būt blakusparādības jeb sagaidāmā organisma reakcija. Vakcinācijas kontekstā blaknes mēdz saukt arī par nevēlamiem notikumiem pēc imunizācijas.

Svarīgi nošķirt, ka blaknes var būt būtiskas un mazāk būtiskas. Blaknes uzskata par būtiskām, ja tās ir dzīvībai bīstamas, rada nepieciešamību cilvēku hospitalizēt vai paildzināt esošo hospitalizāciju, izraisa paliekošu vai būtisku darbnespēju vai invaliditāti. Taču parasti sastopamies ar nebūtiskām blaknēm, kas ir sagaidāmas, veselībai nekaitīgas reakcijas, kas var parādīties jebkuram cilvēkam, jebkurā vecumā, pēc jebkuras vienas vai vairāku vakcīnu saņemšanas. Šīs mazāk būtiskās vakcīnu blaknes sauc arī par vakcīnizraisītām reakcijām.

Sagaidāmas un paredzētas mazāk būtiskas vakcīnu blaknes ir:

vispārzināmas reakcijas pēc vakcinācijas: apsārtums, pietūkums, sāpes vakcīnas injekcijas vietā. Apsārtums un pietūkums var izplesties pat līdz tuvākajām locītavām (rokā – no pleca līdz elkonim; kājā – no augšstilba līdz ceļa locītavai). Šīs lokālās reakcijas parasti parādās pāris stundu laikā pēc injekcijas, ir viegli norītošas un pašlimitējošas (izzūd pašas no sevis). Lai gan bieži tās uzskata par t.s. hipersensitivitātes reakcijām, tām NAV alerģiskas izcelsmes, bet gan ir augstu antigēna titru vai tiešas vakcīnas komponentu ietekmes radītas, un šādu reakciju smaga izpausmes dēļ nav aizlieguma saņemt turpmākās vakcīnas devas vai citas vakcīnas, kas satur tos pašus antigēnus.

vispārēji jeb sistēmiski traucējumi: drudzis, nogurums, slikta pašsajūta, reibonis, galvassāpes, slikta dūša, vemšana. Parasti šie simptomi izzūd dažu dienu (vienas līdz trīs) laikā un ārstēšana nav nepieciešama.

Būtiskas blaknes pēc vakcinācijas mēdz rasties ārkārtīgi retos gadījumos un to rašanās risks nav salīdzināms ar sekām, kas rodas, sastopoties ar sabiedrībā un dabā cirkulējošiem infekcijas slimību izraisītājiem un slimībām, kas pēc tam attīstās.

Par katras konkrētās vakcīnas blaknēm informācija tiek publiskota brīdī, kad tā reģistrēta Eiropas Zāļu aģentūrā (EZA). Līdz šim reģistrēto vakcīnu pret Covid-19 apraksts, tostarp informācija par iespējamām blaknēm, atrodama šeit.

[Pfizer-BioNTech ražotā Comirnaty](#)

[Covid-19 Vaccine Moderna dispersija injekcijām](#)

Pacienti tiek aicināti ziņot par blaknēm Zāļu valsts aģentūrai (ZVA) elektroniski interneta vietnē www.zva.gov.lv, klikšķinot uz izvēlnes "Ziņot par zāļu blaknēm, negadījumiem ar ierīcēm, biovigilanci" un izvēloties "[Pacientiem](#)".

Ārstiem par visām novērotajām blakusparādībām jāziņo ZVA mājaslapā, aizpildot [elektronisko ziņojuma veidlapu](#).

Vai blakusparādības ir izteiktākas pēc vakcīnas otrās devas saņemšanas?

Sagaidāmās reakcijas pēc mRNS vakcīnas otrās devas var būt izteiktākas nekā pēc pirmās devas, un tas ir normāli.

Šīs reakcijas ilgst vidēji 1-2 dienas, un ieguvumi no vakcinācijas noteikti atsver īslaicīgās neērtības. Simptomu mazināšanai var lietot paracetamolu vai ibuprofēnu atbilstošās devās.

Pfizer-BioNTech vakcīnai Comirnaty un Moderna ražotajai vakcīnai parasti sagaidāmās reakcijas ir izteiktākas tieši pēc otrās devas. Turklāt gados jaunākiem cilvēkiem izteiktāk nekā gados vecākiem cilvēkiem.

Kā ziņot par blakusparādībām pēc Covid-19 vakcīnām?

Pacienti tiek aicināti ziņot par blakusparādībām Zāļu valsts aģentūrai (ZVA) elektroniski interneta vietnē www.zva.gov.lv, klikšķinot uz izvēlnes "Ziņot par zāļu blaknēm, negadījumiem ar ierīcēm, biovigilanci" un izvēloties "[Pacientiem](#)".

Ārstiem par visām novērotajām blakusparādībām jāziņo ZVA mājaslapā, aizpildot [elektronisko ziņojuma veidlapu](#).

Cik ilgi vakcīnas nodrošina aizsardzību pret saslimšanu ar Covid-19?

SARS CoV-2 vīruss ir jauns, un pagaidām vēl ir maz datu par imunitāti, kas cilvēkam rodas pēc inficēšanās ar šo vīrusu. Tāpat pašlaik nav pietiekamu zināšanu par to, cik ilga būs vakcīnas nodrošinātā imunitāte, un to, vai, ilgnoturīgas aizsardzības nodrošināšanai pret Covid-19, periodiski vajadzēs vakcinēties vēlreiz.

Ilgtermiņa pētījumu dati par imunoģenētiku un vakcīnu iedarbību sniegs nepieciešamo informāciju, lai pieņemtu lēmumus par turpmākajiem vakcinācijas plāniem.

Kādi ir ierobežojumi dienā pirms un pēc vakcinācijas?

Vakcinācijas dienā vēlams vilkt ērtu apģērbu, lai ārstam būtu viegli piekļūt pleca muskulim - laba izvēle ir kreklis ar īsām piedurknēm. Uzreiz pēc vakcinācijas ārsts lūgs uzgaidīt apmēram 15min, lai vajadzības gadījumā sniegtu medicīnisko palīdzību (anafilakses gadījumos).

Drīkst mazgāt injekcijas vietu, drīkst lietot alkoholu, kā arī turpināt lietot ikdienas medikamentus.

Kāds laiks jāievēro starp Covid-19 un citām vakcīnām?

Vakcinācijas rokasgrāmatā noteikts, ka pirm un pēc Covid-19 vakcīnas ievadišanas, jāievēro vismaz 7-14 dienu starplaiks (gripa, difterija, ērcu encefalīts).

Latvijas vakcīnu iepirkumu principi

Pēc kādiem principiem Latvija iepērk vakcīnas un cik tās maksā?

Latvija līdz šim brīdim ir definējusi sākotnējo vēlmi veikt riska grupu vakcināciju, nodrošinot vismaz 800 000 cilvēku vakcināciju – tas atbilst aptuveni pusei Latvijas iedzīvotāju.

Eiropas Savienības (ES) valstis, tostarp Latvija, savu vakcīnu "portfeli" pēc iespējas dažādo, jo šobrīd nav iespējams prognozēt, kura no izstrādes stadijā esošajām vakcīnām nākotnē būs efektīvākā, iedarbīgākā un drošākā, kā arī to, kura no vakcīnām būs pieejama visātrāk. (Atgādinām, ka Eiropas Zāļu aģentūrā visas reģistrācijas prasības izpildījusi pagaidām divas vakcīnas, ko ražo uzņēmumi Pfizer-BioNTech un Moderna). Pastāv iespēja, ka viena vai vairākas no iegādātajām vakcīnām nerasnīs nepieciešamos kvalitātes, drošuma un efektivitātes standartus, tāpēc pasūtījums jāplāno, rūpīgi dažādojot riskus, jo var gadīties, ka kādas vakcīnas gadījumā ieguldītie līdzekļi var tikt zaudēti.

Lai pieņemtu pēc iespējas izsvērtākus lēmumus, kas balstīti uz risku analīzi par vienas vai otras vakcīnas iegādi, tiek vērtēti vairāki faktori.

1. Vakcīnas izstrādes zinātniskais pamatojums un provizoriskie dati par vakcīnas kvalitāti, drošumu un efektivitāti. Vakcīnu ražošanas metode un iepriekšēja pieredze ar līdzīga tipa vakcīnām.
2. Vakcīnas izstrādes fāze un provizoriskie dati par vakcīnas pieejamību.
3. Nosacījumi vakcīnas loģistikai, tostarp uzglabāšanai un apzināšanai, vai Latvijā ir pieejami resursi to nodrošināšanai
4. Vakcīnas lietošanas nosacījumi, apsverot to, vai ir pieejama personāla kapacitāte un kompetence attiecīgajam vakcinācijas procesam.
5. Iespējamie vakcīnu zudumi, ņemot vērā to, ka vienā flakonā ir vairākas vakcīnas devas vai ir nepieciešams veikt vakcīnas šķaidīšanu.
6. Papildu iepirkumi, kas jāveic vakcinācijas nodrošināšanai (šļircis, vakcīnas atšķaidītāji u.tml.).
7. Vakcīnas un tās loģistikas izmaksas.

Šobrīd Latvija ir pieteikusies pieciem vakcīnu ražotāju piedāvājumiem, taču vēl citi ir sarunu procesā:

Pfizer-BioNTech – 1 390 720 devas (695 360 cilvēku vakcinācijai)

Moderna - 546 918 devas (273 459 cilvēku vakcinācijai)

AstraZeneca – 1 271 870 devas (635 935 personu vakcinācijai)

Janssen-Cilag – 841 414 devas (420 707 cilvēku vakcinācijai)

CureVac – 946 510 devas (473 255 cilvēku vakcinācijai)

Kopējam pasūtīto vakcīnu apjomam ir paredzēti objektīvi vakcīnu zudumi, kas rodas, izmantojot daudzdevu flakonus, un vidēji varētu sasniegt apmēram 20% no kopējā vakcīnu apjoma.

EK turpina sarunas ar Novavax. Līdz ar to lēmumu pieņemšana par vakcīnu piegādēm turpinās.

Tā kā Latvija ir Eiropas Savienības (ES) valsts, tad vakcīnu iepirkuma līgumus ar ražotājiem slēdz EK, tā nodrošinot ne tikai vienādas kvalitātes, drošuma un efektivitātes vakcīnas visās ES valstīs, bet arī sedzot daļu izmaksu. Slēdzot līgumus ar ražotājiem, EK lūdza dalībvalstīm kopā papildus iemaksāt 750 miljonus eiro, līdz ar to Latvija proporcionāli iedzīvotāju skaitam iemaksāja 1,64 miljonus eiro. Vienlaikus šī iemaksa, kas veikta, noslēdzot līgumu, nosedz nelielu daļu no pašas vakcīnas reālajām izmaksām. Tas nozīmē, ka pēc tam, kad vakcīna būs izgājusi Eiropas Zāļu aģentūras (EZA) reģistrācijas prasības, lai to iegūtu, katrai dalībvalstij par savu pasūtīto apjomu būs jāveic papildu maksa par vakcīnām, kā arī jāsedz loģistikas, uzglabāšanas un administrēšanas izmaksas.

Kā izvēlētas konkrētās vakcīnas, nevis, piemēram, tās, ko izstrādājusi Krievija vai Ķīna? ▼

Lai vakcīnas pret Covid-19 varētu izplatīt Eiropas Savienībā (ES), neatkarīgi no valsts, ražotājam ir jāiesniedz pieteikums izstrādātās vakcīnas izvērtēšanai Eiropas Zāļu aģentūrā (EZA). Ja iesniegtā vakcīna atbilst EZA standartiem (veikti nepieciešamie klīniskie pētījumi u.c.), vakcīna tiks reģistrēta un to varēs izplatīt ES dalībvalstu iedzīvotājiem tostarp Latvijai. Pagaidām neviena vakcīna no Ķīnas reģistrācijai EZA nav pieteikta.

EZA marta sākumā ir uzsākusi Krievijas Gamaleja nacionālā epidemioloģijas un mikrobioloģijas centra izstrādātās Covid-19 vakcīnas Sputnik V (Gam-COVID-Vac) paātrināto vērtēšanu. Vērtēšanas pieteikuma iesniedzējs ES ir R-Pharm Germany GmbH.

Vakcinācijas procesa norise Latvijā

Kā apliecināt "smagi slima cilvēka kopšanas" statusu? ▼

Vakcinācijas vietā aizpilda pašapliecinājumu, kurā norāda smagi slimā cilvēka vārdu uzvārdu un personas kodu. Vakcinācijas saņēmējam vajag savu personas apliecināšanu dokumentu - pasi vai ID karti.

Esmu pieteicies www.manavakcina.lv vai pa tālruni 8989. Vai man jāpiesakās arī pie ģimenes ārsta? ▼

Nē, ja esi jau reģistrējies, tad atkārtoti pie ģimenes ārsta nav jāpiesakās.

www.manavakcina.lv un pa tālruni saņemtie pieteikumi apkopoti vienā datubāzē, un šobrīd uzaicinājumus vakcinēties jau saņem seniori, kas sasnieguši vismaz 70 gadu vecumu.

Kāds ir hronisko slimību saraksts?

Saraksts veidots, balstoties uz Pasaules veselības organizācijas (PVO) un Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra (ECDC) rekomendācijām. Vienlaikus nepieciešamību iekļaut konkrētu cilvēku hronisko slimnieku prioritārajā grupā izvērtē ģimenes ārsts vai ārstējošais ārsts.

Jaundabīgi audzēji;

hroniskas nieru slimības;

Dauna sindroms;

demence un tamlīdzīgas slimības;

sirds asinsvadu sistēmas slimības (sirds išēmiskā slimība, kardiomiopātijas); smadzeņu asinsvadu slimības (insulti);

aptaukošanās (ķermeņa masas indekss virs 30kg/m²);

sirpjšūnu anēmija;

cukura diabēts;

bronhiālā astma;

cistiskā fibroze;

smaga arteriālā hipertensija;

aknu slimības (t. sk. hepatīti);

plaušu fibroze;

talasēmija;

personas ar imūndeficītu stāvokli (t. sk. HIV infekcija, medikamentoza imūndepresija, onkoloģiskas slimības u. tml.)

Plašāks skaidrojums par katru no minētajām slimībām atrodams sadaļā [Hroniski slimo pacientu vakcinācija](#).

Atbilstu vairāk nekā vienai prioritārajai grupai – vai drīkstu atzīmēt visas?

Drīkst atzīmēt visas prioritārās grupas. Jums piedāvās vakcinēties kopā ar to prioritāru grupu, kas tiks vakcinēta visagrāk.

Kā sazināties 8989 no ārvalstīm?

Bezmaksas tālrunis 8989 nav sazināms ārpus Latvijas teritorijas.

Kā uzzināt, vai mans ģimenes ārsts veiks vakcināciju pret Covid-19? ▼

Jāsazinās ar savu ģimenes ārstu un jāpavaicā vai ģimenes ārsts nodrošinās vakcināciju saviem pacientiem.

Šobrīd līgumi par vakcinācijas veikšanu noslēgti jau ar vairāk nekā 500 ģimenes ārstu praksēm.

Kādos gadījumos no 70 gadu vecuma jāpiesakās vakcinācijai pie sava ģimenes ārsta? ▼

Pie ģimenes ārsta seniorus aicinām pieteikties, ja

seniors līdz šim nav pieteicies pa tālruni 8989 vai www.manavakcina.lv

seniors nedzīvo sociālās aprūpes centrā

Kas jādara, lai seniors pieteiktos vakcinācijai? ▼

Jāsazinās ar ģimenes ārstu, lai noskaidrotu, vai ārsta praksē veiks vakcināciju pret Covid-19.

Ja ārsts vakcināciju veiks, seniors piesakās vakcinācijai sava ārsta praksē.

Ja ārsts nevakcinēs, bet veidos pacientu sarakstu, ārsts senioru iekļauj vakcinācijas sarakstā.

Ja seniora ģimenes ārsts nevakcinēs un neveidos sarakstu, jāpiesakās

pa bezmaksas tālruni 8989

www.manavakcina.lv

! Pie ģimenes ārsta šobrīd aicinām pieteikties cilvēkus no 70 gadu vecuma.

! Seniori tiks vakcinēti, sākot ar gados vecākajiem cilvēkiem.

Man vēl nav 70 gadi, vai drīkstu pieteikties vakcinācijai pie ģimenes ārsta? ▼

Jā, to drīkst darīt. Ja ģimenes ārsts piekritis veikt vakcināciju savā praksē vai veidot sarakstu, tad drīkst pieteikties vakcinācijai pie viņa.

Pacienti tiks vakcinēti, sākot ar gados vecākajiem cilvēkiem un ievērojot prioritāro grupu principus.

Saņēmu uzaicinājumu vakcinēties uz citu teritoriju nekā biju norādījis. Vai drīkstu to mainīt? ▼

Jā, drīkst mainīt, tomēr šobrīd nav iespējams izvēlēties kādu konkrētu vakcinācijas iestādi.

Ja uzaicinājums vakcinēties jau saņemts, mainot vakcinācijas vietu, rinda sākas no jauna.

Vakcinācijas teritoriju var mainīt savā sākotnējā pieteikumā, tomēr tas negarantē vakcinācijas vietas maiņu. Vakcinācijas vieta iedalīta pēc pieteikumā norādītās teritorijas tuvuma un vakcinācijas jaudu principa. Tas darīts tāpēc, lai visiem būtu iespēja saņemt vakcināciju vienlīdz ātri un neveidotos rinda kādā lielākā vai blīvāk apdzīvotā teritorijā.

Ja objektīvu iemeslu dēļ nav iespējas nokļūt līdz norādītajai vietai (piemēram, kustību ierobežojumi), lūdzam sazināties ar savu ģimenes ārstu vai sociālo dienestu, lai atrastu risinājumu.

Kā pieteikties izbraukuma vakcinācijai mājās? ▼

Cilvēki ar neatgriezeniskiem funkcionāliem traucējumiem un tie, kuri medicīnisku iemeslu dēļ nevar nokļūt ārstniecības iestādē, var pieteikties izbraukuma vakcinācijai dzīvesvietā.

To var izdarīt divos veidos:

zvanot ģimenes ārstam

zvanot 8989 (ja iedzīvotājs jau ir pieteicies vakcīnai caur manavakcina.lv vai 8989, tad atkārtoti jāsaazinās pa tālruni 8989, lai norādītu izbraukuma vakcinācijas vajadzību un precizētu adresi).

Tos, kuri šī brīža prioritārās grupas ietvaros līdz 20. martam pieteiksies pa tālruni 8989 vai būs ģimenes ārstu iesūtītajos sarakstos, izbraukuma vakcinācija tiks nodrošināta jau aprīļa sākumā.

Lai padarītu vakcināciju dzīvesvietā pēc iespējas efektīvāku, paredzēta iespēja vakcinēt arī mājāsaimniecības locekļus un aprūpētājus.

Pieteikšanās izbraukuma vakcinācijai

Cilvēkiem, kuri nevar pārvietoties vai
pašu spēkiem nokļūt vakcinācijas iestādē

**Zvanot
ģimenes ārstam**

**Zvanot 8989
(no 12. marta)**

Iedzīvotājs vai tā aprūpētājs ziņo, ja ir nepieciešama
izbraukuma vakcinācija pret Covid-19. Šobrīd izbraukuma vakcinācija
prioritārajai grupai – iedzīvotājiem vecumā virs 70 gadiem.

**Aktuālā informācija
par COVID-19**

**www.spkc.gov.lv
www.covid19.gov.lv**

Vai izbraukuma vakcinācijas laikā mājās vakcinēs arī pārējos mājaimniecības locekļus? ▼

Lai padarītu vakcināciju dzīvesvietā pēc iespējas efektīvāku, paredzēta iespēja vakcinēt arī vakcinējamās personas māsaimniecības locekļus un aprūpētājus.

Lai to izdarītu, zvani uz 8989 un savam pieteikumam pievieno mājas adresi, kas vienāda ar tā cilvēka adresi, kuram paredzēta izbraukuma vakcinācija mājās.

Vai es varu izvēlēties, kuru vakcīnu saņemt?

Kamēr vakcīnas ir pieejamas ierobežotā daudzumā, nav iespējams izvēlēties, kuru vakcīnu saņemt.

Par atbilstošākās vakcīnas piemērošanu lemj ārstējošais ārsts, izvērtējot cilvēka veselības stāvokli, alerģiskās reakcijas pret vakcīnu sastāvā esošajām palīgvielām u.c. aspektus.

Ja es vēlos ātrāk saņemt savu vakcīnu, vai ir iespējams to veikt par maksu?

Nemot vērā ierobežoto Eiropā pieejamo vakcīnu apjomu un lielo vakcīnu nepieciešamību riska grupām, vakcīnas par maksu nebūs pieejamas. Vismaz sākotnēji visas vakcīnas tiks veiktas riska grupu iedzīvotājiem, kas vakcīnu saņems bez maksas: veselības aprūpes darbiniekiem, sociālās aprūpes centru klientiem un darbiniekiem, cilvēkiem ar hroniskām slimībām, cilvēkiem no 60 gadu vecuma u.c.

Kurš noteiks, kāda vakcīna man ir piemērota?

Vakcīnas, kas šobrīd apstiprinātas lietošanai Latvijā (Pfizer-BioNTech vakcīna Comirnaty, Moderna, Vaxzevria un Janssen vakcīnas), ir ar līdzvērtīgi augstu drošumu un ar pierādītu efektivitāti simptomu novēršanā.

Noteicošie faktori vakcīnu pieejamībai vakcinācijas punktos būs:

konkrētu vakcīnu pieejamība Latvijā

vakcinējamo skaits konkrētajā vakcinācijas punktā

loģistikas apsvērumi.

Pirms vakcinācijas procedūras paredzēts veselības stāvokļa novērtējums, ko veic kompetents ārsts. Ārsts izvērtēs katra cilvēka veselības stāvokli un noteiks, kura vakcīna ir piemērota. Gadījumā, ja ir alerģija pret kāda ražotāja vakcīnas komponentēm, cilvēku aicinās vakcinēties uz to vakcinācijas punktu, kur izmanto ārsta noteikto vakcīnu.

Šobrīd tiek izstrādāta procedūra, kā savlaicīgi ziņot par zāļu izraisītajām alerģijām.

Kā es varēšu pierādīt, ka esmu vakcinējies?

Dati par vakcinācijas faktu tiek ievadīti e-veselības sistēmā, sadaļā "Vakcinācijas dati", apakšsadaļā "Potēšanas pase". Tur arī būs precīzi norādīts, kura ražotāja vakcīna saņemta. Pēc vakcinācijas izsniedz apliecinājums par vakcinācijas faktu.

Datiem E-veselībā varēs piekļūt gan ģimenes ārsts, gan ārstējošais ārsts, kā arī cilvēks pats varēs apskatīties e-veselības portālā. Ja cilvēkam ir papīra formātā vakcinācijas pase, to ieteicams ņemt līdzi, un arī tajā veiks ierakstu par vakcināciju.

Vai vakcinācija ir brīvprātīga? ▼

Vakcinācija pret Covid-19 ir brīvprātīga, tostarp veselības aprūpes darbiniekiem. Šobrīd vakcinācija pret Covid-19 ir vienīgais zināmais solis pretī iespējai atgriezties dzīves ritmā, kāds bija pirms pandēmijas, pasargāt sevi un apkārtējos no smagas saslimšanas vai nāves. Katrs cilvēks, kurš vakcinējas, rūpējas par savu veselību un pasargā līdzcīvēkus.

Vai varu reģistrēt bērnu vakcinācijai pret Covid-19? ▼

Šobrīd Latvijā pieteikties vakcīnai var iedzīvotāji no 18 gadu vecuma.

Pfizer-BioNTech vakcīna Comirnaty ir piemērota vakcinācijai no 16 gadu vecuma, savukārt Moderna un AstraZeneca ražotās vakcīnas – no 18 gadu vecuma. Tas ir saistīts ar vakcīnu pētījumos iekļauto iedzīvotāju vecumu. Jau šobrīd vairāki vakcīnu ražotāji nākamajās pētījumu fāzēs iekļauj bērnus, kas jaunāki par 16 gadiem, lai novērtētu vakcīnas ietekmi.

Šobrīd bērni vecumā no 16 līdz 17 gadiem (ieskaitot) nav iekļauti vakcinējamo sarakstā, bet tas var mainīties atkarībā no vakcīnu pētījumu rezultātiem un vakcīnu pieejamības Latvijā.

Ja vecāki vēlas vakcinēt bērnu, kuram ir augsts risks smagai Covid-19 infekcijas slimības gaitai, un kurš ir jaunāks par 16 gadiem, nepieciešama ārstu konsīlija rekomendācija. Informācija kā saņemt ārstu konsīlija rekomendāciju būs paziņota masu medijos, Slimību profilakses un kontroles centra, kā arī Veselības ministrijas mājaslapās.

Vai varu pieteikties vakcinācijai darba vietā? ▼

Šobrīd vakcinācijai var pieteikties tikai individuāli – vai nu vietnē www.manavakcina.lv vai pa bezmaksas tālruni 8989.

Darba devēju sagatavoto sarakstu pieteikšanas kārtība vēl tiek izstrādāta. Tiklīdz sarakstu iesniegšanas kārtība būs pilnībā apstiprināta, informācija tiks nodrošināta darba devējiem un plašākai sabiedrībai.

Kur notiks vakcinācija? ▼

Vakcināciju veic vakcinācijas kabinetos visā Latvijā, kā arī to ģimenes ārstu praksēs, kuri piekrituši piedalīties vakcinācijas nodrošināšanā.

Vai Pfizer-BioNTech un Moderna izstrādātās vakcīnas pret Covid-19 ir līdzvērtīgas? ▼

Pfizer-BioNTech un Moderna izstrādātās vakcīnas ir līdzvērtīgas ne vien pēc vakcīnas izstrādes tehnoloģijas, bet arī efektivitātes ziņā.

Abas vakcīnas uzrāda teju identisku efektivitāti pret Covid-19: Pfizer-BioNTech vakcīna - 95%; Moderna vakcīna - 94%.

Tāpat abas vakcīnas līdzvērtīgi atbilst visām stingrajām kvalitātes, drošuma un efektivitātes prasībām.

Kā atšķiras Pfizer-BioNTech, Moderna un Vaxzevria ražotās vakcīnas? ▼

Pirmā un būtiskākā atšķirība starp Pfizer-BioNTech, Moderna un Vaxzevria ražotajām vakcīnām ir saistīta ar to uzglabāšanu. Ja Pfizer-BioNTech izstrādātā vakcīna sasaldētā veidā ir jāuzglabā īpašās saldētavās -90°C līdz -60°C temperatūrā (izņemot īslaicīgu uzglabāšanu līdz 5 dienām ledusskapī 2°C-8°C), tad Moderna ražoto vakcīnu var uzglabāt ledusskapjos -25°C līdz -15°C temperatūrā, bet Vaxzevria vakcīnu neatvērtu var uzglabāt parastā ledusskapja temperatūrā (2°C – 8°C).

Otra atšķirība - Pfizer-BioNTech vakcīna Comirnaty ir piemērota vakcinācijai 16 gadu vecuma, savukārt Moderna un Vaxzevria – no 18 gadu vecuma. Tas ir saistīts ar abu vakcīnu pētījumos iekļauto populāciju.

Trešā atšķirība - intervāls starp abām vakcīnas devām. Moderna savos pētījumos iedarbības un drošuma demonstrēšanai izmantoja 28 dienu intervālu starp abām vakcīnu devām, tāpēc šai vakcīnai starp pirmo un otro vakcīnas devu rekomendē ievērot 28 dienu intervālu. Starp Pfizer-BioNTech vakcīnas Comirnaty abām devām jāievēro vismaz 21 dienas intervāls. Savukārt starp Vaxzevria vakcīnu abām devām jāievēro 21- 48 dienu intervāls.

Ceturta atšķirība - Pfizer-BioNTech un Moderna ir mRNS tipa vakcīnas, bet Vaxzevria - vīrusa vektora vakcīna.

Tā kā visas trīs vakcīnas ir reģistrētas ar nosacījumiem, tad vēl 2 gadus ražotājiem būs jāturpina veikt klīniskos pētījumus, lai iegūtu papildu datus par vakcīnām cilvēkiem dažādās vecuma grupās.

Ja es saņemu Covid-19 vakcīnu, vai drīkstu vairs neievērot fizisko distancēšanos, nevalkā masku, neievērot roku un elpceļu higiēnu? ▼

Nē, nekādā gadījumā! Arī pēc vakcinācijas pret Covid-19 ir jāturpina ievērot visi noteiktie drošības pasākumi. Covid-19 vakcīnas ir droša aizsardzība pret simptomātisku saslimšanu ar Covid-19, taču nav zināms šo vakcīnu efekts uz vīrusa transmisiju sabiedrībā jeb asimptomātiska vīrusa pārnēsāšanas iespēju un nodošanu tālāk citiem. Tas nozīmē, ka vakcinētam cilvēkam var nebūt Covid-19 simptomu, taču viņš var turpināt pārnēsāt vīrusu un apdraudēt citus cilvēkus, kuri vēl nav vakcinēti. Transmisijas pētījumi var turpināties līdz brīdim, kad būs sasniegts lielāks īpatsvars pret Covid-19 vakcinēto cilvēku.

Cik vakcīnu devas cilvēkam ir jāsaņem, lai iestātos organisma aizsardzība? ▾

Ir vakcīnas, kurām nepieciešama viena deva, un ir tādas vakcīnas, kur imunitāte organismā izveidojas pēc divām devām. Piemēram, BioNTech-Pfizer ražotā vakcīna Comirnaty, kas ir pirmā oficiāli reģistrētā vakcīna Eiropas Savienībā, ir divu devu vakcīna, un laiks starp abām devām ir 21 diena. Ir svarīgi ievērot šo dienu starpību, lai pēc iespējas ātrāk iegūtu maksimālo organisma aizsargreakciju.

Cik ilgi vakcīnas nodrošina aizsardzību pret saslimšanu ar Covid-19? ▾

SARS CoV-2 vīruss ir jauns, un pagaidām vēl ir maz datu par imunitāti, kas cilvēkam rodas pēc inficēšanās ar šo vīrusu. Tāpat pašlaik nav pietiekamu zināšanu par to, cik ilga būs vakcīnas nodrošinātā imunitāte, un to, vai, ilgnoturīgas aizsardzības nodrošināšanai pret Covid-19, periodiski vajadzēs vakcinēties vēlreiz.

Ilgtermiņa pētījumu dati par imunoģenētiku un vakcīnu iedarbību sniegs nepieciešamo informāciju, lai pieņemtu lēmumus par turpmākajiem vakcinācijas plāniem.

Kas notiek, ja ar Covid-19 saslimstu pirms otras vakcīnas devas saņemšanas? ▾

Situācijas, kad cilvēki inficējas ar vīrusu starp vakcinācijas devām, nav bīstamas. Šādi gadījumi noteikti nav bīstamāki kā situācijās, ja cilvēks nav vakcinēts nemaz. Ja pēc pirmās vakcīnas saņemšanas cilvēks inficējas ar Covid-19, viņam noteikti ir jākonsultējas ar infektologu un jāprecizē turpmākā rīcība. Parasti, ja par inficēšanos ir zināms, vakcīnas otras devas saņemšana var notikt, kad cilvēks ir izveseļojies vai vairs neatrodas izolācijā

Vai ir iespējams inficēties ar vīrusu no pašas vakcīnas? ▾

Nē, tas nav iespējams. Turklāt jau reģistrētā BioNTech-Pfizer ražotā vakcīna Comirnaty nesatur vīrusu vai tā formu, bet gan aktīvo vielu RNA ziņnesi (mRNA), kas nodrošina vakcīnas iedarbīgumu.

Vai ir jēga vakcinēties, ja esmu jau izslimojis Covid-19 un analīzes uzrāda, ka man ir izstrādājušās antivielas? ▾

Jā, ir jēga vakcinēties arī šādā gadījumā. Pētījumi rāda, ka organisma imūnā atbilde uz vakcīnu ir efektīvāka, augstāka un noturīgāka. Pagaidām redzams, ka apmēram trīs mēnešus pēc dabīgi izslimotas infekcijas organisma aizsardzības līmenis sāk samazināties, savukārt pēc vakcīnas tas nenotiek.

Vai pirms vakcinācijas man vajadzētu veikt Covid-19 testu, lai būtu drošs, ka šobrīd neesmu inficējies? ▼

Nē, ja ārsts nav norādījis citādi, tad pirms vakcinēšanās testu veikt nav nepieciešams. Pat, ja cilvēks ir inficējies ar Covid-19, vakcīna simptomus nepastiprina un nekaitē pat smagi noritošas infekcijas gadījumā. Savukārt smagi noritoša infekcija nemazina vakcīnas efektivitāti

Kas ir uz adenovīrusu balstītās vakcīnas pret Covid-19? ▼

Lai gan šīs vakcīnas vēl nav reģistrētas, mRNA vakcīnas pret citām slimībām (piemēram, pret gripu vai Zika vīrusa infekciju) jau vairākus gadus tiek pārbaudītas laboratorijās un pētījumos ar dzīvniekiem, kā arī klīniskajos pētījumos ar cilvēkiem, tādējādi pašreizējās vakcīnas balstītas uz jau esošām zināšanām.

Vakcīnu izstrādē izmantotie adenovīrusi tiek pārveidoti, lai padarītu tos drošus un efektīvus izmantošanai cilvēkiem. Tas tiek paveikts, izdzēšot noteiktas vīrusa genoma daļas, lai vīruss nevarētu vairoties un izraisīt infekciju. Uz adenovīrusu balstītās vakcīnas ir izmantotas citu pašreiz Eiropas Savienībā (ES) reģistrētu vakcīnu izstrādē (nesenākais piemērs ir Zabdeno vakcīna pret Ebolas vīrusa infekciju).

Adenovīrusi tiek izmantoti arī zālēs, lai nogādātu ģēnus šūnas iekšpusē, piemēram, ģenētisku slimību ārstēšanai.

Vai esošās vakcīnas pasargā no jaunajiem Covid-19 vīrusa paveidiem? ▼

Ir pārbaudīts, ka līdz šim reģistrētās vakcīnas pret Covid-19 aizsargā pret jaunajiem vīrusa paveidiem. Taču, ņemot vērā, ka daži jauno vīrusa veidi tomēr var ietekmēt vakcīnu aizsardzības spēju, Eiropas Zāļu aģentūra aicinājusi vakcīnu ražotājus iesniegt papildu pierādījumus vakcīnu iedarbībai.

Vīrusiem ir raksturīga mutēšana (vīrusa ģenētiskā materiāla izmaiņas). Atšķirīgiem vīrusiem mutācijas attīstās dažādā ātrumā un tās ne vienmēr ietekmē vakcīnas efektivitāti aizsardzībā pret vīrusu.

Dažas vakcīnas pret vīrusu izraisītām slimībām saglabā efektivitāti daudzus gadus pēc to izstrādes un sniedz ilgstošu aizsardzību, piemēram, vakcīna pret masalām vai masaliņām. Pretstatā tam, piemēram, gripas vīrusa paveidi mainās tik bieži un tik lielā mērā, ka vakcīnas efektivitātes nodrošināšanai tās sastāvs jāatjaunina katru gadu.

Vai vakcīnas sniegs aizsardzību vīrusa mutēšanās gadījumā? ▼

Vīrusi mutējas jeb mēdz mainīties un pielāgoties ārējās vides iedarbībai, proti, mainās to uzbūves ģenētiskais materiāls. Mutēšanās var notikt dažādās vīrusu attīstības pakāpēs, un parasti tā neietekmē vakcīnas iedarbības kvalitāti.

Dažas vakcīnas ir efektīvas cīņā ar vīrusu vairāku gadu desmitu garumā pēc to izstrādes un nodrošina ilglaicīgu aizsardzību – piemēram, vakcīnas pret masalām un masaliņām, poliomiēlītu. Savukārt tādu infekciju kā, piemēram, gripa vīrusa celmi mainās tik bieži un tādā pakāpē, ka ik gadu vakcīna jāpielāgo jaunajiem vīrusa cirkulējošiem celmiem un jāvakcinējas, lai nodrošinātu aizsardzību pret jauno vīrusa celmu un tipu.

Gan Covid-19 vakcīnu pētnieki, gan atbildīgās reglamentējošas institūcijas arī turpmāk sekos līdzi un vērtēs, vai koronavīruss SARS-CoV 2 mainās laika gaitā un, ja mainās, cik ļoti vakcīnas pasargā cilvēkus no jaunajiem šī vīrusa veidiem.

Kas ir mRNS vakcīnas? Kādēļ netiek izmantotas tradicionālās vakcīnu izstrādes metodes? ▼

Pfizer-BioNTech vakcīna Comirnaty ir pirmā Eiropas Savienībā (ES) apstiprinātā mRNS vakcīna pret kādu infekcijas slimību. Tai seko Moderna izstrādātā vakcīna pret Covid-19.

Pašlaik tiek pētītas mRNS vakcīnas pret vairākām infekciju slimībām, tostarp Covid-19, un sagaidāms, ka tās būs pieejamas tuvā nākotnē.

Aktīvās vielas ražošana notiek ātrāk, salīdzinot ar tradicionālo vakcīnu ražošanas procesu, tāpēc, salīdzinot ar citām vakcīnām, mRNS vakcīnu lielākā priekšrocība ir iespēja to saražot ātrāk. Tas ir īpaši svarīgi pandēmijas situācijā.

Jautājumi par Manavakcina.lv

[Skatīt vairāk](#)

Hroniski slimo pacientu
vakcinācija

[Skatīt vairāk](#)

Jautājumi par Pfizer-BioNTech ražoto vakcīnu
Comirnaty

[Skatīt vairāk](#)

Jautājumi par Vaxzevria vakcīnu

[Skatīt vairāk](#)

Jautājumi par Moderna ražoto vakcīnu

[Skatīt vairāk](#)

Jautājumi par Janssen ražoto vakcīnu

[Skatīt vairāk](#)

<https://www.spkc.gov.lv/lv/visparigi-jautajumi-par-vakcinam>